

Torben Schulz Jensen, kreds 3
Formand for hjortevildtudvalget

Utilstrækkelige data giver udfordringer i forvaltningen

NATUR/VILDTFORVALTNING: At kunne træffe kvalificerede beslutninger kræve et solidt datagrundlag og en solid viden om det felt, man opererer i. Det gælder naturligvis også indenfor hjortevildtforvaltning. Vildtforvaltningsrådets målsætning for kronvildt siger, at der skal være en naturlig køns- og aldersfordeling. Helt konkret er målet, at 5 % af forårsbestanden af hjortene skal være otte+ år. For at kunne forvalte efter dette mål kræver det, at vi har en betydelig viden, dels om de levende bestande, dels om den afskudte andel.

I DJ ser vi et klart behov for at styrke kvaliteten af de nationale data, som ligger til grund for vildtforvaltningen af dansk hjortevildt. Lige nu er den helt store udfordring, at der mangler data. Det betyder, at beslutninger ikke altid bliver truffet på det bedst mulige faglige grundlag. Derfor er der igangsat et væsentligt initiativ vedrørende dataindsamling.

Vi som jægere tilbringer mange timer i naturen og har derfor en unik mulighed for at indsamle data om det vildt, vi observerer, særligt fordi vi er uddannet i artskenndskab. Observationer af levende bestande af pattedyr og fugle har stor værdi, når der forskes i bestandstætheder og udbredelser af givne arter. Denne forskning danner grundlaget for de vildtforvaltningsmæssige beslutninger, der træffes. Derfor bør vi som jægere udvise ansvar og tage del i denne videnindsamling. Danmarks Jægerforbund har ikke monopol på at indsamle data over de levende dyr, men vi kan være med til at skabe adgang til tællinger i områder, hvor der ellers ikke færdes mange mennesker. Mange jægere har endvidere opsat vildtkamera på deres revir, og det giver en mulighed for et helt nyt datamateriale. Rigtig mange bidrager allerede, både med observationer, tællinger og billeder

fra vildtkamera. Tak for det! Der er igangsat lokale initiativer, og vi fornemmer en stor opbakning og lyst til at bidrage. Det er vigtigt i den tid, vi går ind i.

Med denne status ser vi frem mod et stort stykke arbejde de kommende år. Vi skal sammen sikre, at de beslutninger, der træffes, træffes på det bedst mulige grundlag – nemlig valide data. Dette må vi som jægere påtage os som en bunden opgave. Det er os, der har viden og mulighederne for at indsamle data fra såvel levende som nedlagte dyr. Derfor opfordrer vi nu mere end nogensinde til aktivt at tage del i indsamlingerne, både via Jæger-appen, hvor der kan indtastes observationer af levende dyr, via konkrete projekter og tællinger og sidst, men ikke mindst, med indsendelse af fortænder fra underkæben af nedlagte hjorte ældre end to et halvt år – altså dem med fuldt tandsæt.

På Danmarks Jægerforbunds hjemmeside kan du hele tiden holde dig opdateret om mulighederne for at bidrage i forskellige projekter, som DJ er en del af. Læs mere på <https://www.jaegerforbundet.dk/vildt-og-natur/dataindsamling/>.

Ved deltagelse i projekterne kan du både tilegne dig ny viden, eksempelvis kan du lære mere om aldersbestemmelse af kronvildt, og du bidrager med værdifuld viden, der er essentiel i forvaltningen af hjortevildtet. Sammen skal vi sikre, at datagrundlaget er tilstrækkeligt, så der kan udarbejdes fornuftige forvaltningsplaner, der sikrer en – også i fremtiden – bæredygtig jagt. Dataindsamling i regi af DJ skal medvirke til at indfri vores vision om god jagt i generationer.

Knæk og bræk for den kommende sæson!
tsj@jaegerne.dk

Ansøgning om tilskud til etablering af mindre vådområder i 2023

Tilskudsordningen retter sig mod etablering af mindre vådområder på jord i omdrift og i skove. Ordningen er finansieret af jagttegnsmidler.

Tilskuddet kan kun søges af private ejere af landbrugsjord/skov. I 2023 forventes tilskuddet at være på 17.000,- kr. pr. projekt. Der kan søges om tilskud til etablering af indtil 5 vådområder pr. ejendom pr. år. Der skal fremsendes ansøgning for hvert særskilt vådområde. Der ydes kun tilskud til etablering af vådområder med over 600 m² vandflade.

Der ydes **ikke** tilskud til oprensning af eksisterende vådområder. Der ydes **ikke** tilskud til etablering af vådområder på arealer beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Der er knyttet en række øvrige betingelser til tilskudsordningen. Tilskuddet er skattepligtigt. Såfremt antallet af ansøgninger overskrider tilskudsrammen, vil ansøgningerne blive prioriteret efter forventet biologisk værdi. Der kan ikke forventes tilskud til alle ansøgninger.

I 2023 er ansøgningsfristen den 31. januar 2023. Tilladelser skal være gyldige og fremsendt med ansøgningen til Naturstyrelsen inden ansøgningsfristen. Høringsfrister på tilladelser skal være overstået inden 31. januar 2023. Ved ansøgning om tilskud i 2023 må etableringen af vådområder ikke være påbegyndt før ansøgningsfristen 31. januar 2023. Tilsagn/afslag om tilskud gives senest 1. april 2023. Vådområdet skal være etableret senest 1. november 2023.

Oplysninger om tilskudsordningen og ansøgningsskemaer kan hentes på www.naturstyrelsen.dk/naturoplevelser/jagt/tilskud/

Yderligere oplysninger om tilskudsordningen kan fås hos Naturstyrelsen Fyn, fyn@nst.dk

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Tid til at sende tænder ind – igen!

Inden længe skydes efterårets kronvildtjagter i gang. Det betyder, at det igen er tid til at sende tænder ind til aldersbestemmelse af kronhjorte ældre end spidshjort (en spidshjort defineres, som et handyr i sit andet leveår, dette bestemmes ved, at der i underkæben er fem kindtænder. Så dem, der sendes ind, skal have seks kindtænder).

Tekst: Rasmus Ahlmann Nielsen

NATUR/VILDTFORVALTNING: En af hjørnesteenene i hjortevildtforvaltningen er viden og vidensindsamling. Derfor er det vigtigt, at hvis du nedlægger en kronhjort ældre end spidshjort, at du få den aldersbestemt ved hjælp af tandsnitmetoden og samtidig bidrager til Danmarks Jægerforbunds vidensindsamling om kronvildt. Du skal indsende de to af hjortens midterste fortænder i underkæben.

Du kan rekvirere gratis konvolutter på post@jaegerne.dk.

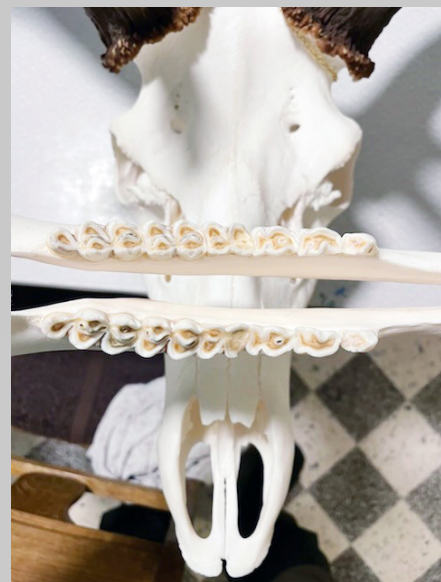
Hvorfor samler vi tænder ind?

I efteråret 2017 indførte miljø- og fødevarerministeren en ny forvaltningsramme for Danmarks kronvildt.

Målet var at sikre en mere naturlig bestandssammensætning. Det har hidtil været en stor udfordring, at der nedlægges for få kalve og hundyr, og at der generelt er for få ældre hjorte i landets bestande. En ældre hjort forstås ved en alder på minimum otte år. Det er først fra denne alder, at hjortene for alvor begynder at konsolidere deres biologiske styrke.

Der blev derfor indført ændringer af jagten på hjorte større end spidshjort. For at overvåge effekten af disse ændringer blev det besluttet at monitorere kronhjorteudbyttet via en frivillig indsamling af materiale om de nedlagte hjorte. Det vigtigste element var en aldersvurdering af hver enkelt hjort ved hjælp af tandsnitmetoden.

Ved brug af tandsnitmetoden er det muligt at aldersbestemme nedlagte hjorte. Data og viden – og særligt viden om alder – er afgørende for at monitorere udviklingen i vores hjortevildtsbestand.
Foto: Jette Martinussen.

På denne kæbe ses seks kindtænder. Dermed er dyret ældre end en spidshjort, og vi opfordrer til at sende fortænderne ind til aldersbestemmelse. Foto: Rasmus Ahlmann Nielsen.

Manglende svar på alder

Der er sendt en del tænder ind i løbet af foråret efter deadline for indsendelse. Disse tænder bliver først sendt afsted for at blive snittet efter den kommende sæson, og man får derfor først svar medio 2023. Så disse tænder indgår derfor ikke i dette års rapport, men vil komme til at indgå i den samlede datamængde, som over tid sikrer os mest mulig viden.

Desuden har vi også modtaget et antal ødelagte tænder og grandeller, og disse kan desværre ikke snittes og aflæses.

Stor og stigende opbakning

Vi oplever fortsat stor interesse og opbakning til denne vidensindsamling, hvilket vi sætter stor pris på – TAK!

Skal tandsnittene bruges som et brugbart forvaltningsværktøj, så skal vi have data ind fra stort set alle de handyr, der nedlægges som ældre end spidshjorte (handyr i deres andet leveår). Men med 339 indsendte prøver fra sæsonen 2020/21 mangler vi stadig en meget stor del af de hjorte, som nedlægges. Derfor vil vi meget gerne opfordre til, at jægerne sender endnu flere tænder ind fra alle landets hjortevildtregioner med kronvildtpopulationer.

Det er vigtigt, at hjortene, der nedlægges, også registreres i vildtudbyttestatistikken, hvilket er muligt at gøre, straks de er nedlagt.

I ønskes knæk & bræk!
red@jaegerne.dk

Som **medlem** af Danmarks Jægerforbund får du ekstra fordele hos Tryg

Jagthund

Når du vælger **livdækning** til din hund, kan du få erstattet de udgifter, du har haft til lydighedstræning, apporteringsprøve, markprøve eller anden træning med hunden gennem Danmarks Jægerforbund, hvis hunden dør eller skal aflives.

Du kan vælge at udvide hundeforsikringen til også at dække **jagtuansværelighed**. Med denne dækning får du **erstatning**, hvis din hund på grund af sygdom eller skade ikke længere kan bruges som jagthund, men kun som selskabs- og familiehund.

Flere fordele med Tryg

- Som kunde i Tryg, har du mulighed for at få bonus, typisk 5-8%, og du er med til at skabe større tryghed i Danmark gennem Trygfonden.
- Bor du i hus og er du ikke allerede kunde hos Tryg, kan du få gennemgået dine forsikringer af en assurandør.

Du er velkommen til at ringe til Tryg på 70 33 25 25 og høre mere om hvordan du får dine fordele. Du kan også læse mere på tryg.dk/partner/danmarks-jaegerforbund.

Data om og samforvaltning af vores hjortevildt

I årets hjortevildtoversigt kan man danne sig et indtryk af og et overblik over den generelle bestandsudvikling hos de danske kron- og dåvildtbestande. Derudover har Danmarks Jægerforbunds repræsentanter i de regionale hjortevildtgrupper fået muligheden for at komme med deres syn på udviklingen og beskrive nogle af de fokuspunkter, de vil arbejde med i det kommende år, når det gælder arbejdet med det danske hjortevildt.

Tekst: Rasmus Ahlmann Nielsen

NATUR/VILDTFORVALTNING: Der er bred enighed om især to faktorer, som bør have fokus i den kommende tid, blandt DJ-repræsentanterne i de regionale hjortevildtgrupper.

1. Vi skal gennem samarbejde være bedre til at forvalte de lokale bestande, så vi lever op til Vildtforvaltningsrådets anbefalinger og fastsatte mål. En del af målet er bestande i balance, hvad angår antal, alders- og kønsfordeling – til glæde for jægere, lodsejere og andre naturbrugere. Og da ingen ejendomme i Danmark kan forvalte en hel bestand af hverken kron- eller dåvildt alene, så er samforvaltning, altså samarbejde over ejendomsdel, en nødvendighed. Fremadrettet kommer vi derfor til at arbejde mere med lokale fællesmål og drøfte alternative og fælles løsninger til at løse de forvaltningsmæssige udfordringer, som der mange steder er i dag. Koordinerede bestandsregulerende jagter på kalve og hundyr kunne i den sammenhæng være et virkemiddel.

2. Jægerne opfordres kraftigt til i endnu højere grad at medvirke til dataindsamling gennem detaljerede indberetninger til vildtudbyttestatistikken og ved at indsende kæber fra alle nedlagte kronhorte (store som små – unge som gamle). Men vi skal bruge flere og bedre data især om de levende bestande. Derfor skal der lyde en stor ros til dem, som allerede nu bidrager, men også en opfordring til at bidrage og støtte op, når der i de kommende år vil komme nye initiativer til monitorering af vores levende hjortevildtbestande.

Tallene, der fremgår af oversigten, er estimater antaget på baggrund af forskellige tællemetoder.

Kronvildt

Område	2019	2020	2021	2022
Nordjylland	4.479	4.500	4.500	4.740
Mors	12	25		40
Agger til Stenbjerg (Syd Thy)	173	185		215
Stenbjerg til Hanstholm (Thisted egnen)	945	960		1.115
Hjardemål og Østerild	690	670		510
Fjerritslev	660	625		790
Pandrup	350	380		360
Brønderslev/Aabybro	69	85		115
Vestlige Vendsyssel	13	15		20
Nordlige Vendsyssel	860	845		845
Frederikshavn	350	340		275
Midt Vendsyssel	347	360		430
Dronninglund	10	10		25
Himmerland	1.440	1.570	1.700	1.800
Nordvesthimmerland	275	325		350
Sydvesthimmerland	250	250		350
Rold Skov	750	800		800
Østhimmerland	40	45		75
Mariager-Randers	125	150		225
Vestjylland	4.425	4.425	4.600	4.800
Klosterheden	700	700		700
Feldborg	725	725		1.300
Ulborg	3.000	3.000		2.800
Midtjylland	4.450	4.600	4.675	4.750
Hammel-Bjerringbro	650	650		650
Kompedal-Myremalm	550	500		500
Gludsted, Nørnlund, St. Hjøllund og Skærbæk	2.250	2.250		2.400
Hastrup, Rørbæk og Mattrup	550	550		550
Odder	450	650		650
Djursland	2.965	3.065	3.185	3.285
Emmedsbo-Sostrup	350	350	350	350
Meilgaard	200	150	200	250
Fuglsø Mose og Ramten Skov	850	940	995	1.100
Løvenholm, Fjeld og Brunmose	675	675	675	650
Skaføggaard	250	250	250	250
Rosenholm og Sofie Amaliegaard	50	60	60	60
Tirstrup og Stubbesø	475	475	475	425
Rougsø	40	20	30	50
Ramten og Ørbæk	75	145	150	150

Hvis målsætningen for afskydningen er store trofæer, er det vigtigt at have et stort udbud af hjorte i forskellig alder, så der er noget at vælge imellem. Og så skal man have tålmodighed, så man ikke skyder mellem aldrende hjorte med lovende gevirudvikling. Foto: Niels Søndergaard.

Område	2019	2020	2021	2022
Syddjylland	5.640	5.640	5.850	6.050
Oksbøl				
Vorbasse-Hovborg				
Sdr. Omme				
Birkebæk, Høgildgaard m.fl.				
I øvrigt				
Sønderjylland	2.520	2.165	2.280	2.350
Als	80	100	100	50
Gråsten & Sundeved		5	5	5
Bommerlund og Frøslev	400	375	375	375
Aabenraa til Haderslev	120	100	100	100
Skærbæk til Toftlund	835	500	550	600
Løgumkloster til Tønder	320	300	330	360
Omkring Gram	630	555	600	650
Bramming til Ribe	135	150	155	160
Haderslev til Kolding	0	80	65	50
Syd- og Vestsjælland	1.730	1.780	1.875	1.970
Saltbæk Vig	650	650	650	650
Åmosen / Jyderup	400	400	425	450
Lille Åmose / Katstrup	100	100	125	150
Ågaard/Gørlev	100	100	125	150
Holmegaard og Gisselfeld m.fl.	100	100	100	100
Giesegaard	30	30	25	20
Vordingborg		50	75	100
Øst for Ringsted	30	30	30	30
Hvalsø skovene	20	20	20	20
I øvrigt	300	300	300	300
Nordsjælland	650	825	860	895
Halsnæs	100	150		170
Tisvilde	50	100		125
Valby Hegn	100	75		75
Harager Hegn/Gribskov	75	75		75
Hillerød	175	175		200
Helsingør/Fredensborg	75	125		125
Andre delområder	75	125		125
Samlet forårsbestand	28.299	28.570	29.525	30.640

Hjortevildtudvalgets medlemmer har ordet

Nordjylland

Ifølge Tage Espersens estimering er bestanden af kronvildt steget med ca. 200 dyr, efter at antallet har ligget uændret de seneste tre år. Der er dog ændringer i de enkelte delområder, men i de fleste tilfælde modsvares en tilvækst i et område af et fald af dyr i et naboområde.

Der meldes om en stigende andel af hjorte i bestanden, hvilket de lokale vurderer, at sprossefredningen ligger til grund for.

Hvad angår dåvildtet, så er bestanden for fjerde år i træk stort set uændret, lidt op og ned lokalt.

Hvad angår andelen af dåhjorte i bestanden, så er der på trods af den korte jagttid i hele Nordjylland mangel på gamle hjorte en del steder.

Det går bedre med at få jægerne til at detailindberette i vildtudbyttestatistikken. For jagtsæsonen 2020/21 er detailindberetningen for kronvildt på 68 % og for dåvildt 74 %. Man dog kan se ud fra indberetningerne, at der stadig bør nedlægges flere kalve frem for voksne dåer og hinder. Der er især grund til at skåne de gamle hinder og dåer i de områder, hvor bestanden er vigende.

Himmerland

Niels Quist vurderer, at forårsbestanden af kronvildt i Himmerland er i størrelsesordenen ca. 1.800 dyr. Det skønnes, at bestanden i og omkring Rold Skov falder lidt, og at bestandene i andre områder stiger. Der sker en udvandring fra kerneområderne, og der kommer flere meldinger om, at kronvildtet også opholder sig i mindre skov- og moseområder, og afskydningen i disse områder er øget i forhold til tidligere år. I Rold Skov har kronvildtet ændret adfærd lokalt, dette skønnes bl.a. at være på grund af betydelig større menneskelig aktivitet under corona-

Dåvildt

➤ nedlukningen. Kronvildtet samles i store rudler, som opholder sig en stor del af døgnet på et forholdsvis lille areal. Heraf følger problemer med skader på mark og i skov.

I Nordvesthimmerland har der i en årrække været begrænset jagttid på kronvildt. Bestanden har nu nået en størrelse og en aldersmæssig og kønsmæssig fordeling, der gør, at længere jagttid kan anbefales. I dele af Himmerland er brunstjagt tilladt. Set i forhold til det samlede antal nedlagte hjorte er antallet af nedlagte brunsthjorte på et forholdsvis lavt niveau, i størrelsesordenen 15-20 dyr.

Dåvildtbestanden vokser markant med ca. 20 % årligt. Dåvildt er efterhånden udbredt over det meste af Himmerland. Det skønnes, at der totalt i det område, som Hjortevildtgruppen Himmerland dækker over, er en bestand på ca. 2.300 dyr. Lokalt kan afskydningen af hundyr og især kalve øges. For 15 år siden blev der årligt nedlagt under 20 dådyr i de fire himmerlandske kommuner – nu nedlægges der årligt over 300.

Den kortere jagttid på større hjorte kvitteres der for nu. Tilbagemeldingerne fra dåvildtområderne viser, at der er markant flere ældre hjorte i bestandene.

Vestjylland

Jægerforbundets hovedbestyrelse har medio 2022 udpeget Christian Brink som ny DJ-repræsentant i den vestjyske hjortevildtgruppe. Han træder derved også ind som medlem af DJ's hjortevildtudvalg. Christian ser meget frem til at kunne bidrage i arbejdet med den sunde forvaltning af hjortevildtet.

Kronvildtbestanden i Vestjylland ser ud til at være steget en smule igen efter nogle år, hvor man har vurderet, at bestandsstørrelsen ellers har været faldende. Lokalt i Ulborg er antallet fortsat vurderet til at være faldende, men dette opvejes af en opjustering af bestandsvurderingen for Feldborg. Denne opjustering skyldes, at der i foråret 2022 alene på Oustrup Hede med droner er optalt omkring 1.000 stykker kronvildt.

Antallet af dåvildt vurderes til de sidste to år at være roligt stigende i hele det vestjyske område.

Midtjylland

Hans Schougaard vurderer kronvildtbestanden i det midtjyske til at være stort set status quo, hvor der blot i et enkelt område vurderes at have været en lille tilvækst i bestanden de sidste par år.

Også hos dåvildtet er der tale om en stagnation i bestandenes størrelse, som har været vurderet uændret de sidste tre år.

Djursland

Per Therkildsen vurderer både kron- og dåvildtbestanden på Djursland til at være svagt stigende.

Tidligere er det her i oversigten italesat, at der er udfordringer med, at det store hjortevildt, og især kronvildtet, sidst på sæsonen klumper sig sammen på nogle relativt få og små arealer.

Område	2019	2020	2021	2022
Nordjylland	4.034	3.815	3.882	3.843
Mors	0	0	0	0
Agger til Stenbjerg (Syd Thy)	190	200	208	230
Stenbjerg til Hanstholm (Thisted egnen)	215	195	260	170
Hjardemål og Østerild	600	650	580	575
Fjerritslev	520	515	510	570
Pandrup	300	300	330	270
Brønderslev/Aabybro	171	175	170	207
Vestlige Vendsyssel	8	15	16	16
Nordlige Vendsyssel	745	760	760	760
Frederikshavn	410	400	78	115
Midt Vendsyssel	385	65	410	410
Dronninglund	420	430	460	400
Læsø	70	110	100	120
Himmerland	1022	1110	1670	2265
Trend	135	165	200	250
Livø	85	85	90	90
Østhimmerland	37	45	170	300
Hobro til Hadsund	125	135	155	175
Mariager-Randers	200	200	575	950
Himmerlandske Heder	155	195	130	75
Sydvesthimmerland	150	150	160	175
Tjele-Lindum	135	135	190	250
Vestjylland	3.360	2.350	2.465	2.575
Klosterheden	725	500	525	550
Idom	350	245	245	250
Sørvad	125	90	95	100
Vinderup-Mogenstrup	450	315	320	325
Ørre	750	525	565	600
Stauning	350	245	250	250
Salling	610	430	465	500
Midtjylland	1.015	1.340	1.340	1.340
Nordfor Bjerringbro	90	75	75	75
Kompedal	50	140	140	140
Silkeborg	375	450	450	450
Samsø	200	350	350	350
Juelsminde	200	200	200	200
Sydfor Ikast	100	125	125	125
Nr. Snede	80	70	70	70
Djursland	1.380	1.385	1.450	1.525
Emmedsbo-Sostrup	300	300	350	400
Meilgaard	225	200	225	225
Fuglsø Mose og Ramten Skov	125	150	150	150
Løvenholm, Fjeld og Brunmose	275	275	275	300
Skaføgaard	200	200	200	200
Rosenholm og Sofie Amaliegaard	100	100	100	100
Tirstrup og Stubbesø	130	130	150	150
Øvrige Djursland	25	30		
Sydjylland	1.390	1.390	1.445	1.500
Oksbøl				
Vorbasse-Hovborg				
Grindsted				
Ansager				
Tarm				
Trekantsområder				

Område	2019	2020	2021	2022
Sønderjylland	1.780	1.935	2.040	2.270
Als	400	500	500	500
Gråsten og Sundved		125	150	200
Bommerlund og Frøslev	500	375	375	350
Aabenraa til Haderslev	150	175	175	215
Haderslev til Kolding	360	400	425	425
Omkring Gram	165	185	200	350
Bramming til Ribe	120	110	120	105
Løgumkloster til Tønder	0	5	25	50
Skærbæk til Toftlund	85	60	70	75
Fyn	14.000	19.250	15.500	16.100
Assens		1.150		
Kerteminde inkl. Romsø		900		
Langeland		3.700		
Middelfart inkl. Wedellsborg		2.250		
Nordfyn inkl. Æbelø		2.950		
Nyborg		1.250		
Odense		175		
Svendborg		1.150		
Sydvestfyn		2.300		
Midtfyn inkl. Ravnholt		2.900		
Tåsinge		300		
Ærø		225		
Syd- og Vestsjælland	4.800	4.900	5.200	5.450
Sorø og Bavelse-Næsbyholm	1.050	1.050	1.200	1.350
Gisselsfeld og Holmegaard m.fl.	1500	1500	1575	1650
Jyderupskovene	300	300	300	300
St. Svendstrup, Humleøre og Hvalsøskovene	150	150	175	200
Bognæs og Boserup skov	150	250	250	250
Vallø og Gl. Køgegaard	500	500	500	500
Lekkende	450	450	500	500
Kalundborg	400	400	400	400
Åmosen	300	300	300	300
Nordsjælland	1.770	1.500	1.500	1.500
Gribskov inkl. St. Dyrehave	1.500	1.200	1.200	1.200
Valby Hegn	40	50	50	50
Tisvilde Hegn	30	50	50	50
Hillerød	100	100	100	100
Helsingør/Fredensborg	50	50	50	50
Øvrige Nordsjælland	50	50	50	50
Lolland-Falster	2.930	3.160	3.320	3.395
Corselitze	90	90	100	90
Naturstyrelsen Storstrøm	35	35	40	50
Frejlev-Sakskøbing	150	175	200	250
Roden Skov	600	600	600	600
Sydllolland	950	1.050	1.100	1.100
Bursø	35	55	60	60
Vestllolland	25	25	50	50
Nordvestllolland	35	70	70	70
Christianssæde	600	600	600	600
Rågå	110	165	150	150
Enehøje	100	100	100	100
Fejø	45	45	55	55
Nordøst Lolland	20	10	20	25
Vennerslund	30	35	40	45
Bøtø	55	55	85	100
Pandebjerg	20	25	25	25
Skørringe	25	20	25	25
Møn	5	5	0	0
Orupgaard		15	25	25
Bornholm	400	550	675	775
Hele øen	400	550	675	775
Samlet forårsbestand	37.881	42.685	40.487	42.538

Sydjylland

Anders Jæger kan berette, at der i Sydjyllands regionale hjortevildtgruppe er bred enighed om, at kronvildtbestanden generelt er stabil, men nogle få lokale steder stigende.

Dåvildtbestanden er generelt stigende i hele området.

Anders vil derfor gerne have et større fokus på råvildtets sundhed generelt, men også af hensyn til, at dåvildtet i nogle tilfælde kan fortrænge råvildtet.

Derudover påpeger Anders vigtigheden af dataindsamling – ”Uden data har vi ingenting”.

Sønderjylland

Hjortevildtgruppen Sønderjylland kan fra formandskabet oplyse, at kronvildtbestandene i området er mere eller mindre stagneret eller med en svag tilvækst, dog er der lokale forhold, hvor der vurderes fald eller tilvækst i antallet af dyr.

Dåvildtet er i hele området i fortsat vækst.

Både hvad angår dåvildt og kronvildt ses begge fortsat udbredt til nye områder.

Desuden har den regionale gruppe afholdt to offentlige møder i samarbejde med andre lokale interessenter.

Temaerne på disse møder var: Det lokale hjortevildtarbejde, markskader, tællinger samt gennemgang af de jagtetiske regler.

Det lokale hjortevildtarbejde sikrer en god forståelse for jagten på det større hjortevildt.

Markskader har ikke været et stort tema i området tidligere, dog ses der nu en voksende udfordring omkring dette.

Tællingerne foregår ikke som egentlige tællinger på bestemte dage. De estimerede tal, der indhentes, er fra lokale personer og foreninger, der fortæller om udbredelsen af bestandene og deres vurdering af bestandsudviklingen.

Hjortevildtgruppen ønsker at have mere fokus på de jagtetiske regler for at påminde om og udvide kendskabet til disse hos jægerne, da det ikke altid er tilfældet i dag.

Fyn

Den regionale hjortevildtgruppe på Fyn vurderer, at bestanden af dåvildt på Fyn fortsat er i vækst. På nogle lokaliteter vurderes afskydningen at være stigende. Dette skyldes et bevidst ønske om at stoppe/begrænse tilvæksten i bestanden, blandt andet grundet mål om begrænsning af græsningstryk og markskader. Men generelt vurderes afskydningen at være på maksimalt 20 % af bestanden før jagt. Tilvæksten (kalvesætningen) er som hovedregel på 30 % af bestanden efter jagt. HVG Fyn vurderer derfor bestanden af dåvildt til at være i fortsat vækst. I områder med store og stigende bestande anbefaler HVG Fyn et øget fokus på afskydningen af kalve og dåer.

At dømme ud fra de udvidede indberetninger er forvaltningen generelt fortsat skæv. Der kan fra kommune til kommune konstateres store forskelle i den procentvise afskydning af hjorte.

> Efter HVG Fyns vurdering bør afskydningen i højere grad rykkes fra hjorte over på dåer og kalve.

For maksimering af udbyttet ved jagterne anbefaler HVG Fyn nabosamarbejde og afholdelse af fællesjagter på kalve og dåer.

På nogle fynske øer/lokaliteter/dyrehaver har der i en år-række været mindre bestande af kronvildt. Der har gennem nogle år været en bestand under etablering på Sydøstfyn. Denne bestand er opstået i forbindelse med udslip fra hjortehold. Der har fra lokale jagtforeninger været fremført ønsker om tiltag til beskyttelse af bestanden med henblik på etablering af en bæredygtig bestand af kronvildt på Sydøstfyn. HVG Fyn støtter ikke tiltag til beskyttelse af bestanden.

Syd- og Vestsjælland

Henrik Wad Jørgensen beretter, at der på hele Syd- og Vestsjælland er stigende bestande af då- og kronvildt. Desuden kommer der løbende nye områder, hvor det store hjortevildt etablerer sig.

Nordsjælland

Nicolaj Pedersen kan berette, at de i den regionale hjortevildtgruppe i Nordsjælland har vurderet, at bestanden af kronvildt fortsat er svagt stigende, og de estimerer, at bestanden i dag ligger omkring 900 dyr.

Dåvildtet er derimod stagneret og har ligget på det samme bestandsniveau de sidste tre år.

Gruppen giver dog udtryk for, at der på de fleste lokaliteter i området er plads til en øget bestand både af kron- og dåvildt, der berettes ikke om markskader i nævneværdig grad. Dog er der stadig og i voksende grad en problematik omkring påkørsler af hjortevildt, som der er fokus på.

Lolland-Falster

Henning Juul beretter, at der ud fra de foreløbige afskydningstal for Lolland og Falster i sæsonen 2021/22 er skudt

færre dyr end året før. Der ses dog stadig en tendens til stigende bestande i visse områder. De foreløbige afskydningstal viser for Lolland Kommune, at der procentvis skydes flere hjorte og færre kalve end året før. For Guldborgsund Kommune er hjorteandelen modsat faldende, og kalveandelen stigende fra året før. For begge kommuner er andelen af nedlagte dåer nogenlunde det samme som sidste år.

Opgørelse af delbestande og opdeling af vildtudbyttestatistikken i to kommuner er ikke optimal, idet bestandene på Lolland mange steder veksler mellem de to kommuner.

En evt. ny model for, hvordan de enkelte delbestande skal opgøres, hvordan forårsbestanden bedst estimeres, og hvordan afskydningstallene kan kobles bedre sammen med disse data, er noget, den regionale gruppe har fokus på.

Bornholm

John Walther og de øvrige medlemmer i den regionale hjortevildtgruppe vurderer bestanden af dåvildt til 700-800 stk., "... og nok nærmere 800 end 700", og den er fortsat i kraftig vækst, idet den nuværende lokale jagttid kun tillader jagt på kalve (1.-15. januar). Tilvæksten vurderes til minimum 100 dyr.

Den lokale hjortegruppe har nu i tre år søgt om også at få indført jagttid på både då og hjort, hvilket uden faglige argumenter er blevet afvist af Vildtforvaltningsrådet.

Grundet en stor andel af ældre dyr i bestanden findes et stigende antal dyr som faldvildt. I særdeleshed findes mange gamle hjorte som faldvildt i perioden efter brunsten.

Hjortevildtgruppen på Bornholm anbefaler på det kraftigste, at der snarest åbnes mulighed for ændringer til den nuværende lokale jagttid for dåvildt på Bornholm, herunder accept af indførelse af en begrænset jagt på voksne dyr, således at den nuværende ukontrollerede tilvækst kan bringes under kontrol, inden omfanget af mark-, skov- og trafikskader når et uacceptabelt niveau.

red@jaegerne.dk

Kalven til venstre er tydeligvis i god kondition og har en veludviklet vinterpels. Den bør bevares i bestanden, mens kalven til højre er et oplagt emne for afskydning: Den er ikke ret stor og har en pjusket pels. Foto: Niels Søndergaard.

WINCHESTER

NEW
SX4 COMPOSITE

ALSO AVAILABLE IN LEFT HAND

winchestereurope.eu

STAY TRUE

Firarms and ammunition can only be sold to permit holders and of legal age

Sund forvaltning af kron- og dåvildt

Stigende udbredelse og udbytte af såvel kronvildt som dåvildt igennem de seneste årtier kalder på styrket samarbejde mellem lodsejere og jægere for en kvalificeret samforvaltning, der kan sikre god jagt i generationer.

Tekst og foto: Niels Søndergaard og Zacharias Jacobsen

NATUR/VILDTFORVALTNING: Selvom stigende udbredelse og udbytte hos kron- og dåvildt opfattes som en succes hos os jægere, giver det anledning til udfordringer hos land- og skovbrug, hvor der i nogle egne ses massive markskader samt skader på træbevoksninger. Det stiller krav til, at jægerne imødekommer en sund forvaltning, der lever op til samfundets krav til jægerne og herunder hensynet til land- og skovbrug. Jægerne kan passende stille sig selv spørgsmålet: Hvorfor skal vi have en sund forvaltning af kron- og dåvildt? Og er det overhovedet et relevant spørgsmål at stille, kan vi ikke bare få lov til at gå på jagt? For den ansvarlige jæger er det en selvfølge, at jagt på kron- og dåvildt bygger på en sund forvaltning – det er nemlig kernen i godt jægerhåndværk, at ens handlinger bygger på en stærk viden om vildtet, og hvordan det jages optimalt.

Godt jægerhåndværk, når det kommer til kron- og dåvildtforvaltning, stiller derfor en række krav til jægerne selv og den måde, jagten udøves på. Man må gøre sig klart, hvilke og hvor mange dyr der skal afskydes, hvordan man jager så skånsom og effektivt som muligt, samtidig med at man aldrig må gå på kompromis med sikkerheden. Dette er blot eksempler på det gode jægerhåndværk, som i sidste ende er grundlaget for den gode jagtoplevelse. Hvor det ikke kun handler om at trykke på aftrækkeren, men i lige så høj grad handler om, at det aftryk, man efterlader som jæger, ovenikøbet også har tilgodeset vildtets tarv.

Som et led i det gode jægerhåndværk kræver det derfor, at man sætter sig ind i kron- og dåvildtets biologi og adfærd. Selvom der er forskel på de to arter, giver det også mening at overveje samforvaltning for dåvildt efter samme tilgang som for kronvildtet. Det gør det, fordi både kron- og dåvildt bevæger sig over større arealer på op til flere tusinde hektar. Det er altså ingen forundt at kunne forvalte disse vildtarter uden hensyntagen til og påvirkning fra naboer.

Fælles ansvar for forvaltning af hjortevildt

Er kron- og dåvildtet et problem eller en gevinst, og hvem har ansvaret for dets forvaltning – er det lodsejere, planteavlere, skovdyrkere eller jægere? Og hvordan håndterer vi det?

Der er ingen tvivl om, at større, koncentrerede forekomster af hjortevildt har negative konsekvenser for driftsøkonomien i såvel planteavl som skovbrug. Skadernes omfang kan isoleret set have så voldsom økonomisk betydning for den enkelte bedrift og dens driftsøkonomi, at det resulterer i, at markerne må hegnes, så hjortevildtet hindres adgang. Når der er barrierer, der forhindrer naturlig adfærd, er konsekvensen, at udfordringen ikke løses. I værste fald flyttes og koncentrerer problemet blot til de næste endnu ikke hegnede marker. Men en koordineret lokal/regional forvaltning af hjortevildtbestande kan være med til at have fokus på at holde bestandene på et niveau, der passer til områdets bæreevne.

Mere føde i form af flere vildtagte og aflastningsarealer kunne være en løsning, og det er måske også tilfældet nogle steder, men hjortevildtet i Danmark mangler ikke føde generelt set. Bestandene af kronvildt har været stigende igennem flere år og er nu stagneret – med lokale udsving. Udbyttet af dåvildt er stigende, så løsningen er isoleret set formentlig ikke at udbyde mere føde. Set i sammenhæng med andre vildtarter er det vel egentlig en positiv problemstilling. Hvis vi vil have mere hjortevildt, kan vi blot undlade at skyde, og vil vi reducere i bestandene, kan vi blot skyde nogle flere. I teorien lyder det vel meget tilforladeligt, men praksis er betydelig mere kompleks. Måske, vi skal skyde flere, men det skal være koordineret i forhold til målsætningen for den lokale bestand. Det skal gøres på den rigtige måde og på den rette årstid.

Selvom tilstedeværelsen af hjortevildt i teorien giver en indtægt i form af jagtleje og afsætning af vildt, har planteavleren sjældent interesse i at lade hjortevildtet hænge og regere i marken. Årsagen er ligetil; indtægterne kompenserer ikke altid nedgang i driftsudbyttet.

Hertil kommer, at det ofte er særdeles vanskeligt at skyde hjortevildtet på landbrugsarealer, da dyrene i reglen opholder sig i skoven i dagtimerne og på markerne i nattetimerne. Det har i sagens natur betydning for jagtlejeindtægten, som bliver lavere. Derudover giver det også udfordringer i forhold til jagtudøvelsen og muligheden for reelt set at opfylde de lokale afskydningsmål.

Derfor har lodsejerne et fælles ansvar, og uanset om man er jagtudlejer af skov eller markarealer, bør man stille krav til jagtens udøvelse. I de efterhånden mange områder med stigende bestande af hjortevildt er løsningen samarbejde om afskydningen på tværs af skov- og markskel. Koordine-rede jagtdage, så den jagtlige forstyrrelse minimeres, og der sikres et udtag af dyr de samme dage i løbet af en jagt-sæson. Afskydning så tidligt som muligt i sæsonen og en langt overvejende afskydning af kalv, smalhind/då før hind/då. Samt en tilgang, hvor ældre handyr er et privile-gium at nedlægge, og som forudsætter, at der er skudt/eller afskydes kalve og hundyr.

Stil krav til din jagtlejer!

Naturstyrelsen, Forsvaret, større private fonde og lodsejere stiller ofte ret præcise udøvelseskrav til deres jagtlejere. Mange jagtlejere opfatter i nogle tilfælde kravene som væ-rende direkte rigide og kan stille sig selv spørgsmålet om der overhovedet skal stilles krav til jagtlejere?

Jægerne skyder i nogle tilfælde for lidt hjortevildt i for-hold til den forstyrrelse de udøver. Denne tilgang arbejdes der på at ændre i de hjortevildtgrupper, som er nedsat af Vildtforvaltningsrådet. Men skal det for alvor batte noget, så kunne en løsning være, at lodsejerne i højere grad stiller krav til deres jagtlejere om at få skudt noget hjortevildt, og også de rigtige dyr. Der er i hvert fald gode eksempler på markskadeproblemstillinger fra hjortevildt, der ansporer lodsejere til at forlange mere hjortevildt nedlagt på givne lo-kaliteter. Dette, så bestandene af hjortevildt reduceres til et niveau, der stemmer overens med levestedernes bæreevne.

Jagtudlejer kunne samtidig stille krav om dannelse af eller indtrædelse i et lokalt hjortevildtavl. Vores erfaringer med harer og agerhøns i markvildtavl vidner om, at samar-

bejde om fælles monitoring på tværs af naboskel giver et mere bæredygtigt grundlag for jagtudøvelsens omfang. Kunne jagtudlejer derfor ikke stille krav om dannelse af eller indtrædelse i et lokalt hjortevildtavl? Et lav, hvor man også igennem en fælles vurdering af hjortevildtbestandene har fokus på, at bestandsniveauet stemmer overens med områdets bæreevne.

Samtaleguide for udleje af jagt:
www.jaegerforbundet.dk/jagt/regler-og-sikkerhed/jagtleje/

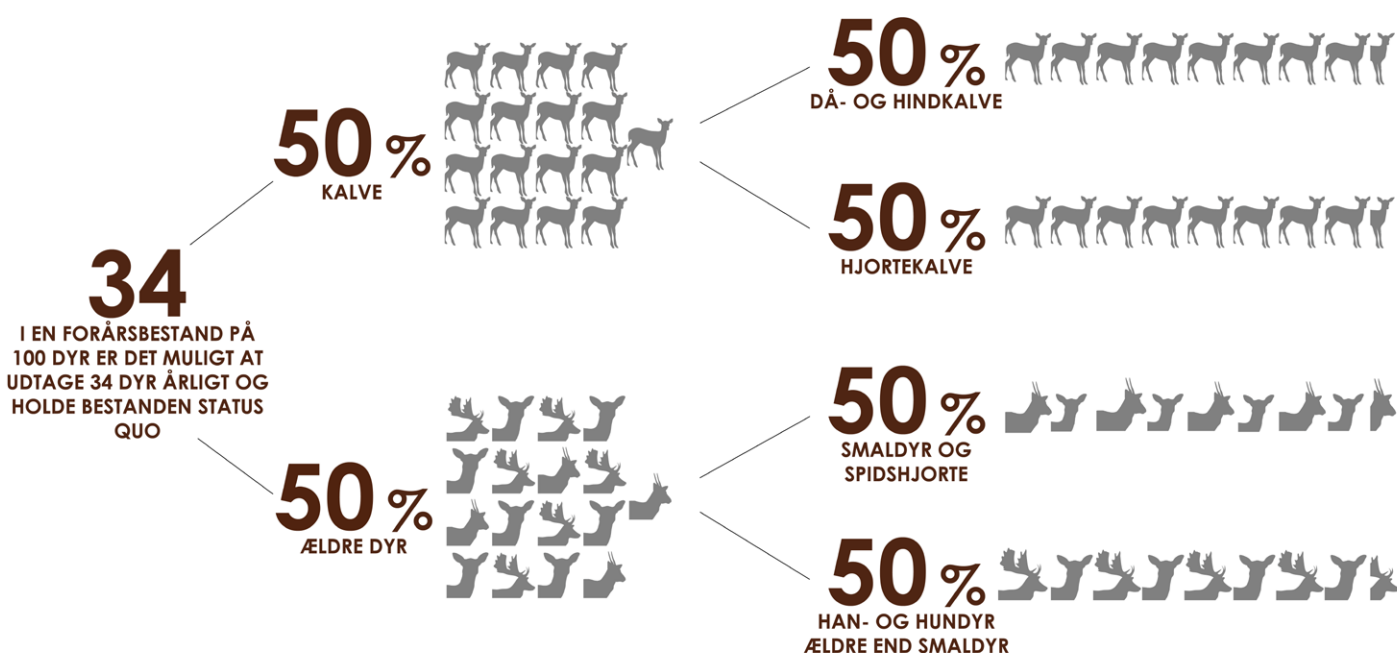
Optimal afskydning

På arealer hvor hjortene er det mest eftertragtede jagtobjekt, oplever man i visse lokale bestande en skæv kønsfordeling. Derfor skal der skydes lige man han- og hundyr ældre end smaldyr.

Udover at det er en fordel at gøre afskydningen effektiv gennem samforvaltning og koordinering af jagter på tværs af skel, så er det også godt jægerhåndværk at samarbejde om en optimal afskydning. Hvis en bestand er etableret i et givet område, og målet er sikring af en naturlig kønssam-mensætning, kan man ud af en forårsbestand (før kalvesæt-ning) på 100 dyr skyde 34 dyr (kilde: DCE). Se fordeling på tegning af afskydningsmodel nedenfor.

I og med at hjortene er det mest eftertragtede jagtbytte, oplever man i visse bestande en skæv kønsfordeling. Derfor skal der skydes lige mange han- og hundyr ældre end smaldyr. Naturligt vil der ikke være en lige kønsfordeling, men en svag overvægt af hundyr. Prioriter afskydningen på kalve og hundyr, der er små af krop. Brug vægten på ned-lagte dyr som indikator og vær opmærksom på sæsonud-sving. Det er generelt et rigtig godt udgangspunkt for en kvalificeret afskydning i et kulturlandskab.
nis@jaegerne.dk / zja@jaegerne.dk

AFSKYDNINGSMODEL FOR KRON- OG DÅVILDT

Modellen forudsætter, at der er 50 % handyr og 50 % hundyr i de rette aldersklasser og at kalvedødeligheden er lav (5-10 %). Det samme gælder voksendødeligheden (mindre end 5 %). Illustration: Søren Vendelbo.

Sund råvildtforvaltning

De senere årtiers bestandsudvikling hos råvildt er en kæmpe succes, og råvildtets naturlige bæreevne er formentlig nået på flere lokaliteter. Desværre ses mistrivsel hos råvildtet flere steder, og løsningen er en sund forvaltning.

Tilstrækkelig med fysisk plads er medvirkende til råvildtets trivsel og til, at bestanden ikke overstiger den naturlige jagtlige bæreevne. Derfor er det vigtigt at afskyde råvildtet, så det er under den naturlige bæreevne. Det giver sundhed, bedre trivsel – øger reproduktionen og resulterer i stærkere trofæer. Foto: Niels Søndergaard

Tekst og foto: Niels Søndergaard og Zacharias Jacobsen

NATUR/VILDTFORVALTNING: ”Rådyret – fra fåtallig til almindelig” var titlen på en temarapport i 2002 fra DMU (nuværende DCE). Den titel indrammer meget præcist, at de senere årtiers bestandsudvikling hos råvildt har været en kæmpe succes. I 1800-tallet var råvildtet tæt på at være udryddet i store dele af Danmark. Først i 1900-tallet begyndte råvildtet at brede sig igen. Og på trods af jævn fremgang var der helt op i 1940’erne stadig dele af Danmark uden råvildt. Fra 1970 begynder en kraftig stigning i udbyttet af råvildt på nationalt plan frem til slutningen 2010’erne. Herefter falder udbyttet og har gjort det støt de sidste 10 år. Den bestandsudvikling er måske et helt naturligt udtryk for, at bestandene har nået områdernes bæreevne og nu er ved at finde det naturlige leje. Det stigende udbytte af råvildtbestandene igennem de senere årtier kan forklares ved flere faktorer. Flere vintergrønne marker og deraf følgende forbedrede fødemuligheder. Flere milde vintre. Stigende skovrejsning med unge kulturer (nyplantninger) og dermed

gode fødemuligheder. Perioder med mindre prædation. I 1985-1995 var bestandene af ræv f.eks. væsentligt reduceret i store dele af landet på grund af ræveskab og dermed en reduceret prædation.

Råvildtet har brug for plads

En faktor for råvildtets sundhed er fysisk plads. Stiger bestandstætheden hos råvildt, er resultatet ubetinget, at reproduktionen falder – der sættes færre og svagere lam, og kvaliteten af bukkens opsats forringes. Derfor bør der være stor opmærksomhed på, at bestandene måske har nået den naturlige bæreevne. Og måske skyldes mistrivsel hos råvildtet nogle steder lokalt, at netop bestandene er for tætte – der er for lidt plads.

Det hjælper ikke at fodre

Det er helt nærliggende at tænke, at hvis vi fodrer råvildtet i de områder, hvor bæreevnen er nået, vil det betyde, at der

uproblematisk kan være mere råvildt. Sådan forholder det sig ikke. Som nævnt egner råvildt sig ikke til at mangle fysisk plads. Det tåler ganske enkelt ikke at gå tæt sammen på et lille areal, hvilket ofte sker, når der fodres. Ved at lokke råvildtet til at gå for tæt sammen øges risikoen for smitte med sygdomme og parasitter. Man bidrager altså ikke til råvildtets sundhed ved at fodre – tværtimod. Oven i dette er der ikke noget, der tyder på, at råvildtet mangler føde – heller ikke i vintermånederne.

Ved at fodre råvildt, lokkes det til at gå tæt sammen og dermed kan fodring være medvirkende til at øge risikoen for smitte med sygdomme og parasitter. Vildtkamerafoto: Andreas T. Bastrup.

Fokus skal være på afskydning

I stedet for at have fokus på at fodre råvildtet er det langt vigtigere at have fokus på afskydningen, og hvordan den fordeler sig mellem køn og aldersgrupper. En ensidig afskydning af primært bukke vil skævvride køns- og alderssammensætningen i bestanden. Når produktionsapparatet skånes, vil tætheden af råvildtet i sagens natur øges, hvilket kan være en fordel, hvis områdets jagtlige bæreevne ikke er nået, mens en kønsbalanceret afskydning kan anbefales, når bestanden skal holdes konstant med sunde og

bedst producerende dyr. Den kønsbalancerede afskydning anbefales at være 50 % lam, 25 % råer og 25 % bukke.

Hvor meget kan man så skyde?

Man kan ikke give et entydigt svar på, hvor meget råvildt man kan skyde. Det afhænger af det enkelte område og den dertilhørende biotop og størrelsen på råvildtbestanden netop der.

Da landskabet er forskelligt, og nogle områder er bedre råvildtterræner end andre, er det meget forskelligt, hvor stor en bestand der er plads til, og heraf hvor meget der kan skydes. Som jæger er det også langt vigtigere at fokusere på at have sunde og store dyr. En god måde at overvåge bestandens sundhed på er derfor en systematisk notering af vægten på de dyr, der nedlægges. Det skyldes, at der er en klar

Ved at følge vægten på de lam, der afskydes, kan man over år vurdere, om der skydes tilstrækkeligt for at opretholde en sund bestand. Falder vægten på lammene, er det en indikator af, at der bør skydes mere. Foto: Niels Søndergaard

Det er godt jægerhåndværk at afskyde et til to lam, en rå, før der skydes en buk. Afskydningen bør starte i det tidlige efterår – jo før, desto bedre. Lammenes tillæg af kød i det sene efterår og vinter er ubetydelig. Foto: Niels Søndergaard.

➤ sammenhæng mellem dyrenes størrelse, og hvor tæt man er på bæreevnen. Overskrides den jagtlig bæreevne, vil i første omgang lammene blive mindre af krop. Ved at følge udviklingen i den brækkede vægt på nedlagte dyr (lam og voksne) fra år til år kan man justere afskydningen, alt efter hvordan vægten udvikler sig. Generelt set bør vægten på et brækket lam ligge på over 11 kilo. Ligger vægten under dette, kan det være et tegn på, at bestanden er for tæt, og at man bør øge afskydningen.

Terrænpleje i stedet for fodring

Sund forvaltning af råvildt indebærer, at bestanden af råvildt er tilpasset områdets jagtlig bæreevne – her er det effektive værktøj at styre det gennem afskydningen. Bestanden skal helst være en del (ca. 40 %) under den maksimale bæreevne, da det sikrer dyrene ressourcer til vedligeholdelse af god sundhedstilstand og kondition, samtidig med at det giver mulighed for det største vedvarende udtag gennem jagt. Hvis man alligevel ønsker at øge bæreevnen i området, må det gø-

res med afsæt i råvildtets krav til levested. Det er som nævnt den fysiske plads, man i så fald skal fokusere på. For råvildtet, som er territoriehævdende og lever mere eller mindre solitært, skal mængden af egnede levesteder (territorier) altså øges for at øge bæreevnen. Råvildtet er i høj grad tilknyttet det landskab, man finder i overgangen mellem det åbne land og

skoven. Forekomsten af landskabselementer som levende hegn, remiser, skovrejsningsarealer og skovarealer er her afgørende for bæreevnen af råvildt. Det er derfor disse landskabselementer, man skal fokusere terrænplejen omkring, hvis man vil øge bæreevnen for råvildt.
nis@jaegerne.dk
zja@jaegerne.dk

For at styrke sundheden i en råvildtbestand anbefales følgende:

- Læg fokus på afskydningen af dårlige dyr med sygdomstegn eller lav kropstørrelse.
- Afskyd bestanden kraftigt, så den med sikkerhed er et godt stykke under områdets maksimale bæreevne.
- Stop eventuel fodring med majs, hvede, valset eller formalet korn!

I områder, hvor råvildtbestanden er ”kollapset”, kan det give god mening at frede råer med en god kropstørrelse, så de kan indgå i den fremadrettede reproduktion.